

УДК 37.012.2

Педагогічний кабінет як ланка в системі методичної роботи з молодими вчителями в 50-ті роки ХХ століття

Ірина Упатова,
кандидат педагогічних наук,
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Проблема методичного становлення молодих учителів

Проблема вдосконалення системи методичної роботи педагогів завжди була в центрі уваги освітян — теоретиків і практиків — і до цього часу залишається актуальною. Ефективність її вирішення залежить від здатності фахівця адекватно оцінити професійну діяльність учителя, якість якої ґрунтується на його науково-методичній підготовці.

На сьогодні в теорії і практиці зібрано досить значний матеріал з історії становлення й розвитку системи науково-методичної підготовки вчителя.

Ученими висвітлюються різні аспекти організації методичної роботи освітян: методична робота як компонент системи підвищення кваліфікації педагогів (Ю. Бабанський, М. Ващенко, Н. Волкова,

І. Жерносек, М. Кузьміна, Н. Кухарев, А. Панасюк, С. Смирнова та ін.); як компонент організаційної структури управління освітнім процесом і як компонент контролю (Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Ю. Конаржевський, Н. Островерхова, В. Пікельна, М. Поташник, Н. Худоминський, А. Чміль та ін.); як форма організації вивчення та впровадження досягнень педагогічної науки й передового педагогічного досвіду (Б. Бондар, С. Бондаренко, Г. Гребенюк, М. Красовицький, А. Макаренко, М. Махмутов, Л. Момот, Л. Набока, В. Паламарчук, М. Скаткін, В. Сухомлинський, М. Фіцула та ін.).

Найбільш докладні дослідження історичного аспекту становлення й розвитку системи методичної роботи педагогів у пе-

ріод 1917 — 1990 рр. проведені О. Капченко, С. Крисюком, Є. Нікітіним, Л. Сігаєвою, А. Ситник. Особливістю цих досліджень є те, що в них представлено аналіз функціонування системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в історичній ретроспективі.

Важливе значення має проблема методичного становлення молодих педагогів, яка досліджувалася сучасними вченими І. Волощук, О. Козленко, Т. Кухарчук, Н. Лісовою, Л. Литвин, Л. Масловою, Г. Івлієвою, О. Онаць, С. Петрусенко.

Мета статті полягає у визначенні теоретичних основ становлення методичної роботи з молодими вчителями в 50-ті роки ХХ ст., проведенні аналізу особливостей діяльності педагогічних кабінетів як структурної ланки системи методичної роботи, висвітленні ролі спільної діяльності педагогічних кабінетів і методичних об'єднань щодо надання допомоги молодим учителям.

Аналізу проблем щодо роботи педагогічних кабінетів були присвячені праці М. Скаткіна, М. Тучніна (вивчення й узагальнення досвіду шкіл і вчителів), А. Кірсанова, І. Стафурської, С. Кучиної, П. Симакова, В. Іванова (роль педагогічних кабінетів стосовно покращення якості навчання учнів), В. Стрезікозіна, К. Золотар (зміст та види колективної методичної роботи вчителів) та ін. [1; 2; 4 — 11].

Вищезазначені науковці наголошували на тому, що головна мета роботи педагогічного кабінету полягала в наданні практичної допомоги вчителям.

Дослідження О. Капченко свідчать, що в період із 1945 по 1956 рр. центральною ланкою в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів і основним структурним підрозділом єдиної системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, їх фахового рівня й педагогічної майстерності був районний педагогічний кабінет, який відігравав позитивну роль у цій справі. Однак у зв'язку зі скороченням кадрів управлінського апарату в 1956 р. районні педагогічні кабінети були ліквідовані, що негативно позначилось на рівні

підготовки вчителів [3].

Особливість діяльності педагогічних кабінетів полягала в тому, що свій вплив на покращення навчально-виховної роботи в школах вони здійснювали не безпосередньо, а через учителя, шляхом сприяння підвищенню його кваліфікації та пропаганди передового педагогічного досвіду. Так, педагогічні кабінети в районах і містах будували свою роботу з підвищення кваліфікації вчителів, спираючись на вивчення, узагальнення, упрощення й розповсюдження передового педагогічного досвіду [2; 4; 5; 7; 8; 10; 11].

У своїй повсякденній діяльності педагогічні кабінети зверталися до активу, куди входили не тільки інспектори районних відділів, але й директори передових шкіл, завідувачі навчальною частиною, учителі. Маючи такі активи, районні педагогічні кабінети здійснювали свою роботу за декількома напрямками, один із них — надання допомоги молодим учителям, яким пропонувалася робота за завданнями педагогічного кабінету або за вказівкою керівників шкіл, куцзових методичних об'єднань, або за власним бажанням. Молоді педагоги опрацьовували літературу за певними темами, готували доповіді на методичні об'єднання, педагогічні ради, педагогічні читання тощо.

Завдяки спільній діяльності педагогічних кабінетів і методичних об'єднань молоді вчителі отримували неоціненну допомогу. Як результат такої взаємодії, склалися різноманітні форми й методи допомоги: індивідуальне шефство досвідченого вчителя над молодим, щорічні наради молодих учителів куцзових методичних об'єднань чи району, семінари, вечори зустрічей досвідчених учителів із молодими. Велике значення мали семінари-практикуми, які проводилися районними педагогічними кабінетами протягом одного дня.

Окрім вищезазначених форм і методів методичної роботи, у школах практикувалися методичні дні для вчителів, які визначалися завідувачем навчальної частини педагогічного кабінету з кожного

предмета один раз на місяць і фіксувалися в календарному плані школи.

Такий день давав можливість керівникам шкіл і вчителям відвідати уроки у 2—3-х учителів, ознайомитися із планами, зошитами, щоденниками й журналами.

Суттєвим у цій роботі для молодих учителів було те, що наприкінці методичного дня відбувалося засідання предметної комісії та проводився аналіз системи роботи вчителя (відзначалося позитивне, надавалися поради, вказівки, як краще виправити недоліки, що варто перенести в практику інших учителів).

Слід зазначити, що важливим аспектом діяльності працівників методичного кабінету було те, що після всебічного ознайомлення з роботою молодого вчителя методист не тільки вказував на недоліки й позитивне в роботі вчителя, а й давав поради, рекомендував методичну літературу та методичні розробки, які допоможуть молодому вчителю поліпшити якість педагогічної діяльності.

крім того, у педагогічних кабінетах складалися списки молодих учителів із зазначенням віку, освіти, педагогічного стажу, це допомагало методистам у плануванні методичної допомоги вчителям та щодо диференційованого підходу до них. Методисти підтримували письмовий зв'язок із молодими вчителями, з'ясовували, якої саме допомоги вони потребують, прикріплювали молодих учителів до більш досвідчених, надсилали їм методичну літературу, проводили письмові й усні консультації [6, с. 80—87].

Під час виїздів до шкіл методисти педагогічних кабінетів систематично перевіряли роботу вчителів-консультантів (наставників) із надання допомоги вчителям-початківцям, така робота тривала впродовж зимових шкільних канікул: організовувалися спеціальні наради-семінари, зустрічі молодих учителів із більш досвідченими педагогами.

Крім індивідуальної роботи з учителями, методисти педагогічного кабінету, як правило, під час відвідування шкіл з'ясовували, якими питаннями зай-

мається шкільна методична комісія з того чи іншого предмета, яку методичну допомогу надає вона вчителям, особливо молодим.

Така форма методичної роботи була доцільною, адже молоді вчителі не тільки навчалися працювати, а й аналізували результати своєї діяльності.

У практиці роботи педагогічних кабінетів досліджуваного періоду склалися й поширилися співбесіди з обміну досвідом, які найчастіше організовувалися у формі зустрічей досвідчених і висококваліфікованих учителів із молодими педагогами, які не тільки надавали молодим учителям значну методичну допомогу але й сприяли вихованню у них любові до професії вчителя.

На жаль, на той час деякі педагогічні кабінети недооцінювали таку форму обміну досвідом, тому що в їх роботі відзначався формальний підхід до проведення методичної роботи [6, с. 3—21]. З 1959 р. педагогічні кабінети були перейменовані, з огляду на їх функціонал, на методичні кабінети.

Отже, у 50-х роках ХХ ст. функціонування державних та громадських інспекторських служб не забезпечило ефективної методичної роботи з учителями, що підтверджується створенням на початку 60-х років педагогічних кабінетів на громадських засадах, робота яких регламентувалася «Положенням про педагогічні кабінети на громадських засадах» (1964). Цього ж року була введена посада громадського методиста, завдання, зміст роботи, функціональні обов'язки якого визначалися цим положенням.

Таким чином, у 50-ті роки ХХ ст. важливою ланкою в системі методичної роботи з молодими фахівцями були педагогічні кабінети, які надавали їм неоціненну допомогу. Саме в той час подальшого розвитку набув процес управління науково-методичною роботою молодих учителів.

Література

1. Золотарь, К.И. Некоторые воп-

росы методической работы с учителями в связи с политехническим обучением / К.И. Золотарь // Политехническое обучение. — 1957. — № 9.

2. *Иванов, В.И.* Педагогический кабинет и политехническое обучение / В.И. Иванов // Народное образование. — 1955. — № 11.

3. *Капченко, О.Л.* Діяльність районних педагогічних кабінетів з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів (1945 — 1956 рр.) / О.Л. Капченко // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка. — 1999. — №1. — С.18-28.

Кирсанов, А.А. Укрепляют районные педагогические кабинеты / А.А. Кирсанов // Народное образование. — 1950. — № 2.

4. *Кучина, С.П.* О работе Новооскольского районного педагогического кабинета

/ С.П. Кучина // Начальная школа. — 1951. — № 9.

5. *О работе* районных педагогических кабинетов. // Педагогические чтения. — М. : Изд-во АПН РСФСР. — 1959. — 136 с.

6. *Симаков, П.* Некоторые неотложные задачи педагогических кабинетов / П. Симаков // Народное образование. — 1953. — № 8.

7. *Скаткин, М.Н.* Изучение и обобщение опыта школ и учителей / М.Н. Скаткин. — М. : Учпедгиз, 1952.

8. *Стафурская, И.* Педагогический кабинет в борьбе за высокое качество обучения / И. Стафурская // Народное образование. — 1950. — № 2.

9. *Стрезикозин, В.П.* Содержание и виды коллективной методической работы учителей / В.П. Стрезикозин. — Шахты, 1957.

10. *Тучнин, Н.П.* Работа учителя по накоплению, анализу и обобщению своего опыта / Н.П. Тучнин. — М. : Изд-во АПН РСФСР, 1952.

25.12.2012